

prvom prilogu *Značenje i uloga Ivana Krstitelja Lalangua u razvoju prmaljstva* autorica Erika Špirić prati djelatnost Lalangua koji je započeo s provođenjem odredaba *Normativa*. Sljedeći prilog autora Miroslava Klemma *O varaždinskom streljačkom društvu iz 19. stoljeća* obrađuje djelovanje Streljačkog društva utemeljenog 1819. godine.

U prilogu *Autograf Samuela Mosingera: „Kratka povjest društva dobročinstva u Varaždinu“* autorice Magdalene Lončarić riječ je o rukopisu Samuela Mosingera koji se čuva u Gradskom muzeju Varaždin. U zadnjem prilogu *Deset godina djelovanja Gimnazijske školske radionice „Prošlost za budućnost“* autor Siniša.

Autorica Karmen Levanić u članku *Isprava Zagrebačkog kaptola iz 1247. godine* donosi transkripciju i prijevod navedenog dokumenta koji se čuva u Državnom arhivu u Varaždinu. U ispravi Zagrebački kaptol na nalog kralja Bele IV., određuje granice posjeda Farkaša od Zagorja i njegove braće Antuna i Benedikta te daje njihov podroban opis. Na kraju članka autorica prilaže fotografiju isprave. U okviru novosti objavljivanja intervjua kao izvora za povijesna istraživanja sa svrhom obrazlaganja problema i pitanja lokalne historiografije, u časopisu *Historia Varasdiensis* Ivan Obadić razgovarao je sa prof. emeritusom Franjom Ružom. Završni dio časopisa odnosi se na prikaze.

Iva POTOČNIK

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU, BR. 42, ZAGREB 2010. STR. 528.

Godine 2010. je tiskan 42. broj časopisa *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*. Uredništvo i koncepcija samog časopisa su ponešto izmijenjeni. Odudarajući od svojeg klasičnog sadržaja, časopis započinje većom cjelinom *U početku bijaše De administrando imperio. Konstantin VII. Porfirogenet i percepcija najranije hrvatske povijesti Radovi s međunarodnog znanstvenog skupa, Zagreb, 18. veljače 2010*. Prvi članak cjeline, naslovljen *Razgovor ugodni: Konstantin VII Porfirogenet i percepcije najranije hrvatske povijesti* (str. 13-36), autora Trpimira Vedriša, daje pregled napora u proučavanju hrvatskog srednjovjekovlja. To je uvodni prikaz sljedećih osam članaka u cjelini, ali i položaja hrvatske historiografije u svjetskim trendovima proučavanja djela Konstantina VII. Porfirogeneta. Prva skupina članaka smatra djelo *De administrando imperio* polazištem za tumačenja arheološke građe. *Čiji kontinuitet? Konstantin Porfirogenet i hrvatska arheologija o razdoblju 7-9. stoljeća* (str. 37-48), članak autora Gorana Bilogrivića daje pregled radova hrvatske arheologije kroz posljednja dva desetljeća i njihov odnos naspram Konstantina VII, dok članak *De administrando imperio kao izvor za ranu povijest Mađara, kao i o vezama Mađara sa susjednim narodima u 10. stoljeću*, rad Miklósa Takácsa, daje mađarsku perspektivu problematike interpretacije spisa *De administrando imperio*, kao i zanimljiv prikaz prijepora oko percepcije Slavonije u tom najranijem periodu mađarske povijesti.

U drugoj skupini nalazimo četiri članka: rad Ivana Basića *Gradovi obalne Dalmacije u De administrando imperio: najstarija povijest Splita u svjetlu dvaju pojmova Konstantina VII Porfirogeneta* (str. 65-82), članak Predraga Komatine *O hronologiji hrvatskih vladara u 31. glavi spisa De administrando imperio* (str. 83-105), *Vremenski nesklad između odlomaka 31. poglavlja De administrando imperio* (str. 107-116), autora Milenka Lončara, te djelo Tibora Živkovića, *Constantine Porphyrogenitus' Source on the Earliest History of the Croats and Serbs* (str. 117-131). Autori ovih članaka pisu Konstantina VII. pristupaju kao izvoru povijesnih podataka te analiziraju

specifične probleme, poput korištenja raznih termina u opisima Splita (Basić), kronološkog smještaja hrvatskih vladara Trpimira, Krešimira i Miroslava, te smještaja i identifikacije svetog čovjeka Martina (Komatina i Lončar). Živković se bavi preispitivanjem mogućih izvora koje je Konstantin VII. koristio pri pisanju spisa. Posljednju skupinu čine dva članka, autora Mladena Ančića i Danijela Džina, koji uvažavaju dostignuća postmoderne historiografije u svojem istraživanju. Ančić u članku *Zamišljanje tradicije: Vrijeme i okolnosti postanka 30. glave djela De administrando imperio* (str. 133-151) predstavlja kontekst nastanka spisa, položaj i ideologiju dvora u Konstantinopolu sredine 10. stoljeća, na što se nadovezuje članak *Pričam ti priču: ideološko-narativni diskursi o dolasku Hrvata u De administrando imperio* (str. 153-165), autora Danijela Džina, koji rad Konstantina VII. drži „pseudopovijesnom konstrukcijom.“

Cjelina *Članci i rasprave* obuhvaća osam radova. Prvi od njih je članak Nenada Cambija *Dioklecijan u Splitu* (str. 169-194), koji stavlja boravak Dioklecijana u splitskoj palači u kontekst zbivanja u Rimskom Carstvu početkom i pokušava analizirati njegov utjecaj na odnose među sukobljenim stranama. Slijedi rad Alexandrua Simona, *Crusading between the Adriatic and the Black Sea: Hungary, Venice and the Ottoman Empire after the Fall of Negroponte* (str. 195-230). Autor pokušava prikazati odnose glavnih silnica u djelovanju protiv Osmanlija u drugoj polovici 15. stoljeća, stavljajući naglasak na utjecaj talijanskih gradova na planiranje i financiranje mogućih pohoda te prikazujući „križarsku sliku“, odnosno percepciju u Europi vladara poput ugarskog kralja Matije Korvina i Stjepana III Moldavskog. Treći je članak *Humanist i zagrebački biskup Nicolaus Olahus (Nikola Olah, Nicolae Valahul ili Românul, 1543-1548) i njegova korespondencija sa Stjepanom Brodarićem* (str. 231-267), u kojem autorica Castilia Manea-Grgin analizira povijesni značaj Nikole Olaha, njegova djela u duhu humanizma i korespondenciju sa intelektualcima 16. stoljeća poput Erazma Roterdamskog ili njegovim prijateljem Stjepanom Brodarićem. Članak *AUTO-ITALIA: Iz razvoja torinske automobilske industrije 1920-ih godina* (str. 269-304) autora Filipa Šimetina Šegvića prikazuje metodološke značajke poduzetničke povijesti te razvojni put talijanske automobilske industrije i njezin utjecaj na kulturu, s naglaskom na centre u Torinu i Milanu.

Naredna dva članka se bave periodom prve polovice 20. stoljeća u Hrvatskoj. Alojz Ivanišević u radu *Kao guske u maglu? Položaj Hrvatske u prvoj jugoslavenskoj državi. Između mita i stvarnosti* (str. 305-354) analizira događaje u međuratnom periodu, te način na koji su oni percipirani primjerice u hrvatskoj „državotvornoj historiografiji“, kroz posljednjih 50 godina, a Boško Zuckerman u članku *Prilog proučavanju antisemitizma i protužidovske propagande u vodećem zagrebačkom ustaškom tisku (1941-1943)* (str. 355-385), povlači paralele u aktivnostima ustaškog i nacističkog režima u svrhu „konačnog rješenja“ židovskog pitanja u NDH. Pitanje savjetodavne ili naredbodavne uloge Agitpropa u NRH, njegova utjecaja na izdavače i književnike te usmjeravanje prema sorealizmu teme su članka Tatjane Šarić *Djelovanje Agitpropa prema književnom radu i izdavaštvu u NRH, 1945-1952.* (str. 387-424) Posljednji je članak Borisa Havela naslovljen *Zapadna orijentalistika: povijest i teologija s političkom misijom Uvod u kritičku analizu suvremene srednjestrujaške zapadne orijentalistike* (str. 425-443), koji obuhvaća analizu problema metodološkog pristupa zapadne orijentalistike i njenih istaknutih pojedinaca, kojima zamjera nedostatak kritike i objektivnosti, znanstvenog ispitivanja postavki i teza islama, te smatra da ističe jedna apologetska slika islama u aktualne političke svrhe.

Slijedi cjelina *Građa* u kojoj je članak Hrvoja Petrića *Popis vlaških naselja u Slavonskoj krajini s početka 17. stoljeća* (str. 447-450).

U ovom broju su objavljena i dva teksta u čast nedavno preminulih istaknutih povjesničara, Ivana Kampuša (Ivo Goldstein, str. 453-454) i Luje Margetića (Petar Strčić, str. 455-456).

U cjelini *Ocjene i prikazi* (str. 459-509) je sadržano jedanaest radova: *Arheologija Italije u kasnoj antici i ranom srednjovjekovlju*, autora Trpimira Vedriša, te rad Maje Cipetić, *Značajan pogled s jugoistoka*. Slijede Hrvoje Gračanin i rad *Govor za Hrvatsku, Papa Pio XII., holokaust*

i *Hladni rat*, autora Tvrtka Jakovine, te *Uvod u imagologiju* Borisa Blažine. Uz njih su tu još radovi Branimira Jankovića, *Meandri kolektivnog pamćenja*, *Dnevničko svjedočanstvo u Zadru u posljednjim godinama Drugog svjetskog rata*, autora Željka Karaule, *Jedno netipično djelo o vodećim protagonistima Drugog svjetskog rata* Nikoline Šimetin Šegvić, te rad Igora Razuma, *Šest fregata: rođenje flote Sjedinjenih Američkih Država*. Na kraju su prikazi dvaju časopisa, *Tri godišta Godišnjaka za društvenu istoriju (2007.-2009.)*, autora Stipe Mlikotića, te rad Branimira Jankovića, *Novi broj Historijskog zbornika*.

Posljednja cjelina *Skupovi i konferencije* (str. 513-518) donosi prikaze triju skupova: *Znanstveni skup „Gacka i Otočac u srednjem vijeku“*, autora Željka Holjevca, *International Medieval Congress*, autorice Zrinke Nikolić Jakus te prikaz Stele Kos, *Znanstveno-stručni skup „Garić-grad i okolica – od srednjovjekovlja do suvremenosti“*.

Časopis duge tradicije poput *Radova Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* je ovim brojem prikazao širok tematski opseg s jednim snažnim naglaskom na medievističke teme. Pod vodstvom novog urednika Hrvoja Gračanina, časopis predstavlja novu etapu svog postojanja i obećanja za budući rad, gradeći na temeljima prethodnih brojeva i urednika.

Igor RAZUM

PROSTORNO PLANIRANJE U JUGOISTOČNOJ EUROPI (DO DRUGOG SVETSKOG RATA). ISTORIJSKI INSTITUT (ZBORNİK RADOVA, KNJIGA 24), BALKANOLOŠKI INSTITUT SANU (POSEBNA IZDANJA 114), GEOGRAFSKI FAKULTET UNIVERZITETA U BEOGRADU. (UR. BOJANA MILJKOVIĆ-KATIĆ), BEOGRAD, 2011., (604. STR.)

Prostorno planiranje kao predmet znanstvenog interesa fenomen je druge polovice 20. stoljeća. Međutim, shvaćeno kao kontrola i plansko upravljanje prostorom, ono ima svoju dugu pretpovijest i prepoznatljivo je još od vremena postojanja uređenih država. Svaka je, naime, država (još od Rimskog Carstva pa nadalje), nastojala vlastiti teritorij urediti i organizirati na način koji bi u najvećoj mogućoj mjeri služio njezinim strateškim interesima, ponajprije vojnim, političkim i gospodarskim. Takva dinamika organizacije prostora imala je dakako svoju i regionalnu i lokalnu dimenziju, uvjetovanu državnim okvirima ali i općim, epohalnim razvojnim smjerovima poput urbanizacije ili industrijalizacije u moderno doba.

Kad je u pitanju Jugoistočna Europa i povijesno promišljanje tog prostora u regionalnim kontekstima – i to prvenstveno na primjerima iz povijesti Srbije i srpskog naroda u regiji – važan, gotovo „pionirski“ doprinos ima nedavno objavljeni zbornik radova *Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (do Drugog svjetskog rata)* koji je izašao u izdanju Istorijskog instituta u Beogradu, Balkanološkog instituta SANU u Beogradu i Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. Riječju urednice Bojane Miljković-Katić, „zbornik je, na izvestan način, istorijski uvod u prostorno planiranje kakvo danas poznajemo, jer je njegova namera da odabranim radovima, iako na ograničenom prostoru (misli se na Srbiju, op. M.Š.), pokrene istraživanja istorije prostornog planiranja u Jugoistočnoj Evropi“. Kako se u nastavku ističe, područje Jugoistočne Europe postalo je predmetom istraživanja promjena u prostoru, jer je bilo prepoznato po čitavom nizu specifičnosti karakterističnih za tu regiju, i to ne samo u 19. stoljeću tijekom procesa stvaranja autonomnih

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VII. / Broj 7
Zagreb - Samobor 2011.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb, Hrvatska*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula, Hrvatska*), Zrinka Blažević (*Zagreb, Hrvatska*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb, Hrvatska*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), (Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil İnalçik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetić (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci, Hrvatska*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb, Hrvatska*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb, Hrvatska*), Ivan Mirnik (*Zagreb, Hrvatska*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb, Hrvatska*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb, Hrvatska*), Marko Šarić (*Zagreb, Hrvatska*), Mladen Tomorad (*Zagreb, Hrvatska*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Hrvatska*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek, Hrvatska*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2011.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

PRIKAZI KNJIGA

Gyulai Eva, Horvath Zita, Turbuly Eva, Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17-18. stoljeću (Andreja Talan)	140
Joan Dunayer, Specizam, Diskriminacija na osnovi vrste (Tomislav Krznar)	142
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 17 (Tomislav Krznar)	145
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 18 (Tomislav Krznar)	148
Tomislav Krznar, Bioetički mozaik (Hrvoje Jurić)	150
Ian G. Simmons, Globalna povijest okoliša: od 10000. pr. Kr. do 2000. n. Kr. (Aleksandra Đurić)	151
J. Donald Hughes, Što je povijest okoliša? (Aleksandra Đurić)	154
Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga I (1739. – 1787.) (Danijel Patafta)	156
Slaven Bertoša, Osebjuno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku (Igor Eterović)	158
Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, br. 22 (Iva Potočnik)	161
Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu br. 1 (Iva Potočnik)	162
Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 42 (Igor Razum)	163
Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (Do Drugog svetskog rata) (Marko Šarić).....	165
Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, društvo za povjesnicu i starine (Dragutin Feletar)	168
ZNANSTVENI SKUPOVI	170
UPUTE SURADNICIMA / INSTRUCTIONS TO CONTRIBUTORS	179

Popis suradnika u časopisu »Ekonomska i ekohistorija«, broj 7 (2011.):

Karl Kaser, Universität Graz

Drago Rokсандić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Daniel Barić, Université François-Rabelais, Tours

Hrvoje Petrić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Zoltán Hajdú, Centre for Regional Studie, Hungarian Academy of Sciences, Pečuh

Mira Kolar-Dimitrijević, Draškovićeve 23, Zagreb

Harald Heppner, Universität Graz

Nataša Kolar, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož

Željko Holjevac, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Igor Žiberna, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru

Mirela Slukan Altić, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Zagreb

Ljudevit Tropan, Hrvatske vode Zagreb

Andreja Talan, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Tomislav Krznar, Veleučilište u Karlovcu

Hrvoje Jurić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Aleksandra Đurić, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti

Dragutin Feletar, član suradnik HAZU, Zagreb-Koprivnica

Daniel Patafta, Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Igor Eterović, Lovran

Iva Potočnik, Varaždin

Igor Razum, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Marko Šarić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Vladimir Šadek, Koprivničko-križevačka županija

Csaba G. Kiss, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti

Vjeran Kursar, Filozofski fakultet, Zagreb

Ekonomska i ekohistoriju referiraju:

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA